

86  
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ  
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ  
ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΥ 14  
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ  
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ  
Αριθ. Έρωτ. 1, 86/1970

A'  
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ  
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ



ΑΘΗΝΑΙ 1968  
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1-15/12/1969

Ἐν Σκαρῳτῇ τῇ 22-12-1969

Πρὸς

τὸ Κέντρον Ἑρευνῆς τῆς Ἑλληνικῆς Γεωγραφίας  
Ἀναγνωστοπούρου 14 - Ἀθήναι 136

(Φιὰ τοῦ κ. Ἐπιθ. τοῦ Α' Περιφερείας Χανίων)  
εἰς Ἀθήνας.

Παραβάνω τὴν τιμὴν νὰ υποβάλω ὑμῖν  
συντημένως ἑρωτηματολόγιον διαγεωρη-  
τὰ ἑρχομένη ἀφορῶν εἰς τὸ χωρίον  
Σκαρῳτῇ - Σφακίαν - Κρήτης, καὶ νὰ  
παραμαρτυρῶ διὰ τὰ κατ' ὑμᾶς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Φιλικῆς τοῦ Ἐργασίου  
(Παλαιδάκης)  
Γεώρ. Παλαιδάκης



152

152

152

152

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

152

152

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κομόπολις). Σκαρωτή...  
(παλαιότερον ὄνομα : .....), Ἐπαρχίας Σφακίων,  
Νομοῦ Χανίων.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Γεώργ.  
Κ. Παπαδάκης... ἐπάγγελμα Φιλόσοφος.....  
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Σκαρωτῆ - Σφακίων - Χανίων  
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον. Τέσσερα (4)
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :  
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Ἰωάν. Φαρανάκης.....  
τοῦ Πέτρου.....  
ἡλικία 95..... γραμματικαὶ γνώσεις Ἀπόφοιτος Φ.μ.τ.  
Σχολεῖου..... τόπος καταγωγῆς Σκαρωτῆ.  
Σφακίων - Χανίων.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ..... ΑΘΗΝΩΝ

#### Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σπέραν καὶ ποῖαι διὰ  
βοσκήν ποιμνίων ; Τὰ ἴδια χωράφια ἐκρησιτοποιούντο  
καὶ διὰ τὴν σποράν καὶ διὰ βοσκὴν ἐπεὶ δὲ ἔρχη  
τῆς καρπιοχτίας ἐβράσαν χορτὰ  
Ἵπῃρχον αὐτὰ χωρίζεται ἢ ἐνῆλλασσόντο κατὰ χρονικά διαστή-  
ματα ; ..... ἐναρξασθόταν.....
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,  
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς  
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. Τὰ περισσότερα  
ἦσαν ἰδιόκτητα. Τουρκικὲς οἰκογένειαι δὲν ὀνομα-  
σθάν εἰς τὰ χωρία. Οἱ κοινότητες καὶ μοναστήρια εἶχαν
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν  
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν  
του ; Ο πατήρ διατηροῦσε τὴν περιουσίαν. Ὅχι ὅπως  
ὁ ὅρος... εἰς περιουσίας. Ἀνάστα μετὰ τὴν περιουσία

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εις τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; **Περισσότερον πρὸς τὴν γεωργίαν καὶ ἑλαχίστα πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν.**

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ασχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εις τὴν γεωργίαν ; ..... **Σπανίως.** .....

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων· ποιοὶ εἰργάζοντο εις αὐτά ; καὶ ὑπὲρ ποίους ὅρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; **Δεν ὑπάρχουν τσιφλικούχοι. Τὰ μοναστήρια μόνο εἶχαν. Ἡ δὲ περιουσία τὴν ὁποίαν ἔχον καὶ τὸ 1910 ἐπαρξέμεθα οἱ καλοὶ κληρονομοὶ πρὸς τὴν ἐξόχου.**

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλήγοι, σέμπροι, μισακατόρες, σημισακατόροι κλπ.) ..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα ;) .....

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τραγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; **Κατὰ μανόνα. Δὲν ἐχρησιμοποιοῦντο. Οἱ ἴδιοι οἱ ἰδιοκτῆται ἔκαναν τὰς δουλείας.** .....

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; ..... **Οὐκ.** .....

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαγιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; **Πουθενά. Κανείς δὲν ἐξῆλθε παρὰ μόνον ἀν' ἡδονὴν νὰ ἐπουδάσῃ.** .....

β) Ἐπήγαγιναν ἐποχικῶς ὡς ἐργάται ..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), παραματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; **ὡς ἐργάται καὶ τεχνῖται πουθενά. Δὲ παραματευτάδες ὅμως εἰς ὅσον τὴν κρήνην.**

δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμῖς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος;....

μηδ... κοπρὴ (κόπρον) ἀγρὰ ἐπανάωσ

2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας;... Ἀπὸ το 1955 καὶ μετὰ

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας;... Ἀπὸ το 1935 το ἀγρὸν γεωργικαὶ μηχαναὶ δὲν εἰσέρχονται...

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;

Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ πρώτη θύλα αὐτοῦ;... ἐκ τοῦ ἐργαστορίου καὶ τοῦ μοναστηρίου

καὶ τὸ δίφτερο ἐκ τοῦ ἐργαστορίου εἰς ποιεῖς ἐστὶ λανία καὶ εἰς Ρέδεμνος.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1..... 4..... 7..... 10.....

2..... 5..... 8.....

3..... 6..... 9.....

ὡς τὸ κατωθ, ἐκ τοῦ ἐργαστορίου καὶ τοῦ μοναστηρίου ἐχρησιμοποιεῖται.



2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει; ) .....

3) Μηχανὴ θερισμοῦ .....



4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).....

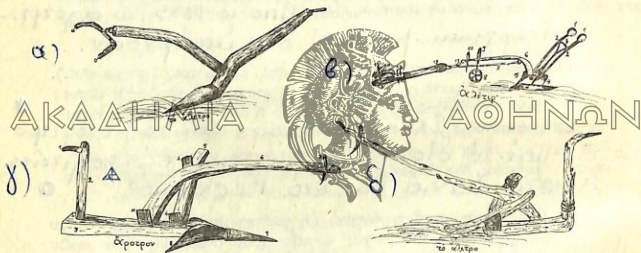
5) Μηχανή ἀλωνισμού .....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον .....

Αὐτός ποῦ εἶχε τὰ χωράφια .....

καθίνας καὶ γιὰ ἄρχειακό του .....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;



3) Ἰχνογράφησατε τὸ ξύλινον ἄροτρον<sup>(1)</sup> καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφορῶν μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ. Ὅπως τοῦ ἀνω(γ) καὶ τοῦ κάτω(α)

- |           |             |          |
|-----------|-------------|----------|
| 1. Ζυγὸν  | 6. Σταβάρη  | 11. .... |
| 2. Ὁ χεῖρ | 7. Καρῖ     | 12. .... |
| 3. Ποδάρι | 8. Παροῦδια | 13. .... |
| 4. Σφῆρες | 9. Γυνί     | 14. .... |
| 5. Σπῆρα  | 10. ....    | 15. .... |

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.



(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν ἀνωτέρω ἀρίθμῃσιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφίων ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. - Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

ἦτο... μιᾶς μορφῆς, ὅπως... ὡς...  
κατωθι... (α.)... καὶ... ὀνομάζεται...  
... ὕνι... ..



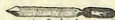
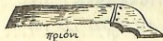
- 5) Προῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; εἶχε... σχῆμα...  
ἐπίκρυσι, ἐάν... εἶχε...

- 6) ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου; εἶχε... ξύλου...



- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....

Σκεπάρνι - βαρακας - ἀρίδι - ξυλοφάι -  
Σμίχλα...

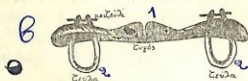
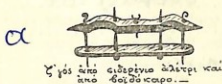


ρινι ἢ ξυλοφάι (ἀρνάρι)

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. Βόες ἢ βοῦς καὶ ὄνος .....

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ; Ἐχρησιμοποιοῦντο δύο .....

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ; Ναί .....



Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζευλές, πιζεύλια κλπ.).

Ὅπως τὸν ὡς ἑνὸς (β) τύπον

1) ζυγός

2) ζευλῶν

10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερως τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. ....

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). λοῦρα .....

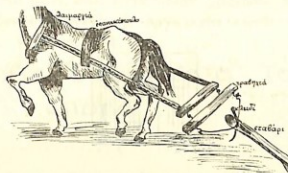
12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου ; ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1900  
Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ; .....

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

.....

.....

.....



ζ'. Ἀροτρίασις ( ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνθέσια εἰς τὸν τόπον σας? ὥργωνε ὁ ἀνδρας

.....

.....

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) ἡ ἐπιτομή τις περιγραφὴ ὑπάρχει εἰς τὰς βιβλίδας 5 καὶ 6 τοῦ χειρογράφου τῆς συλλογῆς τῆς ἐκτῆς

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

.....

.....

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφὴ καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία). Μ.ε. 6 χοινί τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων καὶ ἄρεται ὁ ὥργων.

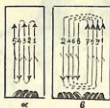
- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὐλακὰς (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

.....

.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

.....



Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, γτάμιες, σιασιές, μεσοδαρές κ.λ.π.) ; ἐγίνετο εἰς ἑσπερές.....

.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά) ; μὲ αὐλακιάν ; μ. ἐ......

αὐλακίαν.....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῇται ἄροτρον ; .....

.....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιά κλπ. ....

διάνοιξις... πλαγίως.....

.....



Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων  
ἢ ἄλλων. ....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα εἰνόντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποῖαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. ....

Ἐγίνοντο 2 ὀργώματα: Τὸ ἀναίχυμα  
καὶ... ἡ... σπορά.....

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

ὁμοίως 2 ὀργώματα

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νά ἀφεθῇ ἀσπάρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νά σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν...  
Τὸ εἶεναν 2 ἔτη.....

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποῖαν ἐποχὴν;.....

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. τὸ δι σάκι· εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ;.....

Τὰ σποροβαλάνους.....

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-



μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἐλλειψοειδῇ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; .....

Ἐκκαθαρίζοντο μετὰ τὴν βουκέντρα... ἢ ὅποια ἔχο ὡς κατὰ (α)....

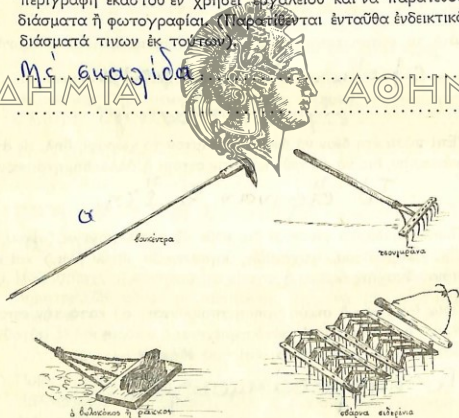
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); **μετὰ τὸ ὄργωμα ο.κ.ι. ὅταν σχηματίζονται τὰ ἔργα τῆς ἰσοπέδωσης εἰς αὐθαμίες μετὰ εὐκαρτίδα ἢ τσάπα.**

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μετὰ σκαλίδας, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφή ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

μετὰ εὐκαρτίδα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ



γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) ...

Τὸ βιολίον εἴναι με βιασίδα.



- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν

Τὸν βοηδοῦσε ὁ εὐζευτής (βουνεταῖρος) ἢ ὁ  
χυῖος τὸν πατέρα ἢ καὶ ἀντιδότης...

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπο-  
ρὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου  
εἴδους...

Τὰ αὐτὰ πού ἐκαλλιεργοῦσαν καὶ δια-  
τὰ ἄλλα εἶδη...

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν  
ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά. ...

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμή-  
λων ἑσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιῆς (βραγιῆς)  
καὶ ἄλλως.

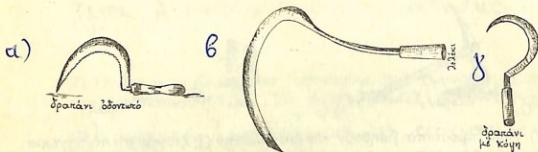
Ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια...

## Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον θερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά.  
(Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ., με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) .....  
Με τὸ δρεπάνι, ἢ κοφφὴ του  
ὅπως τὸ κατωδὶ ἰχνογράφηται (β.).



Ἐὰν ᾖσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

## ΑΚΑΔΗΜΙΑ.....ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ παλὰ ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα).....



- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτὴ; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....  
ἦτο ὁμαλὴ

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; .....  
ἡ χειρολαβὴ ἦτο ἀπὸ ξύλου. Ὁ σιδηροῦς  
σκελετὸς ἐλεγετο δρεπάνι.

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) .....

.....οἱ χαρμιάδες.....

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ ~~ἢτοι ἀκόμη~~) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) Μαζεύεται ἡτο ἐν χρήθει  
ὁ θερισμός διὰ τῶν χειρῶν.....

#### β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ ~~θερίζονταν~~) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σικάλις κλπ. ...Περὶ πού 15 εκατοστά.....

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ ~~μένουν~~) εἰς τὸ χωράφι μαζί μετὰ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).....

Κατὰ μίαν (κατὰ μίαν) ἀκακῆμιν (κατὰ μίαν) ἀοήνην

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξίς, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι εἰς θεριστὰς ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰς τοποθετοῦν τὰ πιάσματα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.....

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) τοποθετοῦνται πολλα μαζί καὶ οἱ κεφαλαὶ εἶναι μονοπρόσωποι. Βάζει περίπου 7 πιάσματα μαζί.  
Ἦν ἦταν ἀέρας τὰ πετρώματα.....



5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-  
λοῦνται ἀγκαλιές. *Χερόβοχα Δέν ήταν όμως οι κεφαλές.*

*Έφες από το ίδιο μέρος. Όπως στο Πιάφα..*  
*Ήταν διπρόσωπες.*



### γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)  
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν  
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ; .....

*Έξάριζαν καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες.....*

*Ήνα χχεχχατῖαι. Θερισταί. Δέν ἦσαν.*

2) Πώς ἡμείβοντο οὗτοι μὲ ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'  
ἀποκοπήν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς  
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ  
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μὲ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν  
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). *Ήχρηται το παιδιων κα*

*καὶ καὶ φορεῖ ἔρχεται, ὅχι ἔνα χχεχχατῖ-  
αι. Θερισταί. Οὗτοι ἔπαιρναν ἡ ἡρα-  
βιάδιον. 1 δραχμή καὶ ἔρχονταν εἰς.....  
ἀφεντικῶ. ἡ ἡραβιάδιον. Θραδί.....*

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-  
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ  
τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-  
λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ μὴ αἰσθάνωνται  
κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; *Ο. Χ. 1.....*



- 4) Ἐδίδετο (ἢ ~~εἶδε~~ται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; .....

..... Ὁ ΧΙ .....

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. ....

..... Ὁ ΧΙ .....

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάλλαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον.

..... Ὁ ΧΙ .....

#### δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύν.

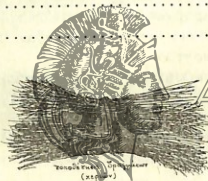
- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύν. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἔσπερας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Τὸ δεμάτιασμα ἀρχίτε καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ θερισμοῦ. Σημειογραφίς περιγραφή εἰς τὴν διεύξ. 8. Συλλεχθεὶς ἐξ ἑνός

- 2) Πώς ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βρούλλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Ἐνας ἔδεματιαζε καὶ ἕνας ἔκουβα  
 θρῦσε τὰ διάθραγα. Τὰ ἔδεναν  
 μὲ κλαδιά ἢ μὲ κλαδάκια στάχυα  
 ἀπὸ εἰτάρ. δροσερό.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; .....

Συνεκεντρώνοντο λίβερα λίβε-  
 ρα διὰ τὰ φορτωδοῦν.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;



φωτογραφίας) .....

.....

.....

### Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....

Συνεκεντρώνοντο εἰς τὸ ἀλώνι..

.....

.....

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως; .....

Θημωνιὰ (θεμωνιά). Τοποθετοῦνται τὰ χερόβαρα τὰ ἐν ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ....

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; .....

Ὁχι.

.....

.....

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ρίκιᾱς ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποῖαν θέσιν; Ἐξω ἀπὸ τοῦ χωρίου. Πῶς...

Ἐστρωθὲν ὁ αἶρας καὶ καὶ ἔκανε...  
καιρὸ καὶ χινοῦμε 200-500 μέτρα...  
ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό.



- 5) Τὸ ἄλωνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ; ἔαν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του, δηλ. μὲ ποίαν σειράν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Ἄνῃκει εἰς μίαν οἰκογένειαν.....

- 6) Ἀπὸ πότε ἀρχεται τὸ ἄλωνισμα καὶ πότε λήγει ; Ἀπὸ..

Ἰουνίου καὶ ἐκτελείωσιν Ἀύγουστον.

- 7) Εἶδη ἄλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχεδίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) Τα ἄλωνα ἔσαν

χωματάλωνα (Περιγραφή εἰς βελίδα 10 συγγραμμάτων ὑμῶν).

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἄλωνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου : καθαρισμός αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κότρου βοῶν καὶ ἀχύρων). Τα εἰργωναν ἢ βαυτθα (Κοπρὸς ἀνθρώπων) ἢ χῶμα καὶ ἄχυρα γιὰ νὰ ἦν

ἀνακατεύεται κατὰ τὸν ἀγωνισμὸν τὸ χῶμα ἢ τὸν καρπὸν.....

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἄλωνιοῦ καὶ ἡ ἐνάρξις τοῦ ἄλωνισμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; .....

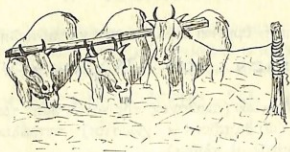
Ὁχι.....

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἄλωνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἄλωνόστυλος, ὥς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἄλω-



νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τῷτον ἢ οἷονδήποτε ἄλλον.

( Περιγραφή εἰς εἰκόνα 11. Βουβαλ...  
...δελφίν... ἔχουσιν ) .....



11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοπο-  
ήσεως ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-  
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).  
Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τούτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-  
νιοῦ ξύλινος στῦλος, ὕψους δυο μέτρων (καλούμενος ἀπηγερὸς,  
στρούλουργας, δουκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτῶν-  
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-  
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶ ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-  
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

Ἰδὼ δὲ ν. ἐξ αποδορετρίτα ζύγινοσ. ἐνέχου? ἔχωντα.  
...ζαν. μονάχα ἐπὶ βόδι. παύ. ἔταν. ἀπὸ τὸ...  
...ῖος. ῖος. «κράτει χίρο. κρατεῖ. 11.....

( Περιγραφή εἰς εἰκόνα 12. Βουβαλ...  
...δελφίν... ἔχουσιν ) .....

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τούτον τοῦ  
ἀλώνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινί ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλώνο-  
στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινί εἰς θηλειές,  
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους  
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ  
μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδε-  
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειᾶς περὶ τὸν  
λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται  
ἀκόμη) ἀλώνισμός κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-



δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἄλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ; .....

Ἀρχίζει περίπου εἰς 10 το πρωί καὶ...  
 ἐπιδείωνε 3 ὥρες πρωτοῦ να βασιλέ...  
 καὶ ὁ ἡμέριος ἔχει ἀθῶνιδες περίπου...  
 7 ὥρες τὴν ἡμέρα.....

12) Ποῖα ἄλλα ἄλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινας τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): .....

Ἐχρησιμοποιοῦτο τὸ χαχάρι, τὸ δ...  
 ποῖον... εἶχε τὸ παρατιθέμενον...  
 βελήμα... (α)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

α



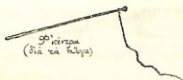
13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἄλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἄλωνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἄλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-  
 πους στάχυς ; .....

μάστιγα.....

14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἄλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύ-  
 πημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἄλλαχοῦ  
 φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ της ; (Σχε-  
 διάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).....

Ἦτο... Ἐχρησιμοποιοῦτο βέργα.....

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἑνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἑνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτρου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν ῥέχεται ὅλη παρκα  
καὶ δοῦλα ῥέχεται ἡ ἔρα πού μανιέ ο κατέ ναι  
μέρα ἐπὶ ἑξῆς κατερδένοντας τὰ ζῶα.



- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)  
ῥέχονται μάλαμα

- 17) Ποῖοι ἀλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνισταί (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωνισταί καὶ ἀγωγιάντες), οἱ ὅποιοι εἶχον βοδινὰ ἢ ἀλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν.  
ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με τὰ ἰδικὰ του  
ζῶα

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυν· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Τὸ κόπανον ἐχρησιμοποιεῖτο ἐπὶ  
νῆως

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πάχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; .....

ῥέχεται κόπανον εἶχε μέγεθος περίπου 40 ἐκατοστά  
εἶχε τὰ ὁπίσθεν παρατεταμένον ὄψομα(α). Κατεσκευά-  
ζετο κυρίως ἀπὸ ῥόβου καὶ εἶχε πάχος ὡς 6 ἐκατοστ.



- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρήσις τοῦ κοπάνου· (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.).....

ΣΤΟ ΑΛΩΝΙ

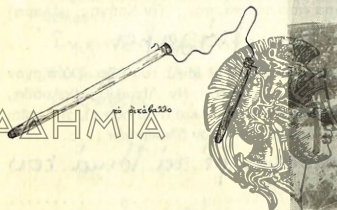
α



κοπάνος στρογγυλός



ξύλο καμπυλωτό διὰ τὸ κοπάνημα μικροῦ σιτοῦ δημητριακῶν...



Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν; ὙΠὸ... ἐνὸς... ΠΡΟΣΩΠΟΥ... καὶ... ΔΙΑ... ΧΟΧΑΡΙΑΣ... ΤΟΥ... ΚΥΡΙΟΥ... ΚΥΡΙΑΝΙΔΑ... ὈΝΕΡΙΑ... (ΡΙΒΥΘΙΑ - ΓΑΝΙΣ)... ..

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

Ἐπὶ ξύθου καὶ ἀνέβλεπεν τὸ νόον...  
εἰς τὸν χωρίθρον τοῦ καρποῦ...

22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; .....

21

Ο. Χ. Ι.

23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρήσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταίρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) .....

Ἐξήντη ἀλωνιστικῆς μηχανῆς...

### β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ... Συνελευντῶνται...

τὸ χαχάρι... ο, τι... ἔμενε... ἔδωκεν...  
ζετο...



τοῦ δικριάνι (ἐ' λένου)



τοῦ θρινάκι (ἐ' λένου)



τοῦ δικιργιάνι (ἐ' λένου)

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

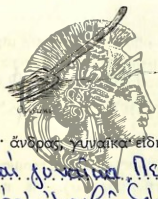
ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

ἔχει ἐκείνος ἐπίρριπτος.....  
(Περιγραφὴ εἰς τὴν ἐκτίδα 13 τῆς ἐκ-  
θεσίσεως ἐξῆς.....)

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.....

Γινώσκων μὲν τὸ θρινάκι ὡς τὸ παρατι-  
θέμενον.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνῶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκα περιβάλλειν ὁ ἄν-  
δρας λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ δὲν ἐχρησιμοποιεῖ-  
το

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-  
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-  
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώ-  
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Πεχόνται κοντύλια γινώσκων καὶ δεύ-  
τερο ἀλώνισμα διὰ τὰ ἀποχωριεθῇ  
ὁ καρπὸς ἀπὸ αὐτὰ.....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευῖσις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-  
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)\* διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-  
ηθίζεται τοῦτο .....

Πεχεται ξεμοντύριετα, ξυνυδιζόταν κυ-  
ρίως διὰ τὰ σιτάρια, τὰ κριθάρια καὶ  
τὰ ριζάρια. ....

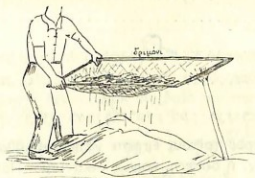
- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,  
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα  
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; .....

Ἐχίνετο με τὰ βόριετρα .....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν  
ὕλων ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ



νων με ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. με τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον  
κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.



(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν).....

( Περιγραφή εἰς βερίδα 13 καὶ 14  
 βεργεχδείβις ὕδατος ).....

- 7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται ; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

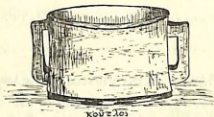
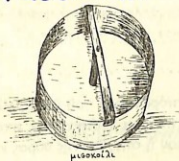
ἔχιντο... ὁ καρπὸς...  
 βωρὸς... ἡ... παρὰ... ἔχιντο... σταυρὸς...  
 ὁ καρπὸς... εἰς... τοῦ σταυροῦ...  
 παρὰ... καὶ ἀπορροδοῦσε... προεκύπτει...  
 ὑπὸ τοῦ... χειρὸς... (Περιγραφή εἰς βερίδα...  
 14 καὶ 15 βεργεχδείβις ὕδατος ).....

- 8) Ἀλλὰ ἔτι μὰ προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ....

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνθήκη. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις όκάδας, εις κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνο-  
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).

Φόρος... εἰς  
πράττετο ὑπὸ τῶν... δουλεύοντων...  
ταῖς ἡτο φόρος ὑπὲρ τῆς κοινότητος...  
καὶ χά τούτῳ ἀγραφύματα... τὸν καρπὸν ἐμετροῦσαν  
ἐν κοίτῃ.



2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλώνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγοφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γηφτιάτικο,
- δ) τὸ ἁλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρο τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) .....



ΔΟΗΝΩΝ

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) ἔτο α. ο. δ. εἰς τοὺς ἀγρούς... εἰς τοὺς λάκκους...

ῥια ἢ εἰς βαρεῖα καὶ εὐρύβετο μέγεθος ἀχυρῶν  
πρὸς ἀποφυγὴν... κ.τ.λ.

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἁλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; εἰς ἀποθήκην ἐντός  
τοῦ χωρίου τὰ γεγόμενα ἀξε-  
ρῶθ.π.ι.ζα.....

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογία τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ  
θερισμοῦ ἀπὸ τούς καλυτέρους στάχυν ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογία τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-  
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχύων,  
τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα της· ποῦ φυλάσσεται.  
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

#### Δ'. ΕΘΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν  
τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-  
γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-  
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; .....

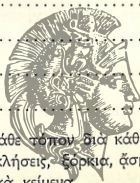
2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανὸς κλπ.).....

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ;....

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.  
Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ; .....

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ᾠσματα, κρότοι, θόρυβος.  
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα .....

2) Πηδῆματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)



3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λου-  
λουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) ....

.....  
.....  
.....  
.....

4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα  
τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) .....

.....  
.....  
.....

5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἔθιμου εἰς τὸν τόπον σας

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

.....  
.....

## Πρόλογος

1-

Τὰ παρατιθέμενα ἑνταῦθα στοιχεῖ-  
α ἀφορῶν τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν  
τοῦ χωρίου Σκαζωτῆς - Σφακίων  
Κρήτης.

Ἡ πηγὴ ἐξ ἧς ἐλήφθησαν ἐμρίθη  
ὡς ἡ καταρρηχτοτέρα καὶ ἐξ ἐπόψεως  
ἀσφαγῶν καὶ ἐπισταμένων πηρο-  
φοριῶν καὶ ἐξ ἐπόψεως τοπικῆς ὁ-  
ρογραφίας καὶ διαγράμματος.

Ἀξιωματικὰ τῶν ὅσων παρατίθεν-  
ται εἶναι κατέστη δυνατόν καὶ συζη-  
τοῦν κατ' ἕνα ὃν ὁ περιγραφόμενος  
τόπος οὐδέποτε ἐξηλείφθη ἔντο-  
νον ἀγροτικὴν ζωὴν, γόχῃ τῶν περι-  
ωρισμένων ἀγροτικῶν ἐκτάσεων καὶ  
τῆς ἐξήρτησός τοῦ ὕδατος. Ἀφορῶν  
δὲ τὰ ἐν γόχῃ στοιχεῖα τὴν ἀγροτι-  
κὴν ζωὴν τοῦ χωρίου μέχρι καὶ τοῦ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

ἔτους 1945, κατ' ὅσον μετὰ τὴν  
χρονοδοξίαν αὐτὴν διεκόνη στα-  
διαῶς πᾶσα κίνησις ἀφορῶσα  
τὸν τομέα τοῦτον τῆς ἀγροτικῆς  
ζωῆς, ἐνεκα ἐκδείξεως ἐργασιῶν  
χειρῶν, αἵτινες διαρκῶς ἀπεφα-  
νίζοντο τοῦ τόπου, ὅπως κυρί-  
ως τῶν οἰκογενειαῶν διαφορῶν.  
Μέχρι δὲ καὶ τῆς προαναφερθεῖσης  
χρονοδοξίας. αὐτοὶ ὡς πρὸς τὰ  
γεωργικὰ ἐργασία ἀγροτικὴ ἐχένε-  
το τὴν ἐργασίαν ἐκείνην.  
Αἱ ἀγροτικαὶ περιοχαὶ τοῦ χωρί-  
ου ἀποτεροῦν εἴτερον εἶδος ὅσαι  
βοσκοτόπους, χωρὶς νὰ εἶναι ὅσαι  
οἱ κατωίωσι αὐτοῦ ποικίλες, ἢ δὲ  
προκείμενα τῶν ἐν τῇ γεωργικῇ ζω-  
ῇ ἀγαθῶν γίνεται ἐν τῷ ἐξυποδι-  
ρου ἐμπορίου.

(Παῖσα ἀκρί)  
Φ/ντὴς Φηρ. Ἐκδορίου  
Σκαρῶν - Ἐρακίων.



Α' Η επορά.

Μόλις άρχισαν οι βροχές όσοι  
οι ζευγάδες έτοιμαζόμαστε για  
να αναχέσουμε τα χωράδια.

Τα αναχέματα όσως και η επο-  
ρά τα κάνει με ζευγάρι δηλα-  
δή με δυό βόδια ή ένα βόδι  
και ένα γαϊδάρo. Έίχαμε όμως  
και συζευγές, έβαναν αυτοί το ένα  
ζώο και έφρις το άλλο.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ  
Ετοιμαζαμε το άζέρι και το ζο-  
χό. Και τα δυο ήσαν από ζυγό,  
το άζέρι από γρήνο και ο ζυγός  
από άβρένδαμο. Το άζέρι ήτανε  
νοηκαδιαστό. Είχε τήν όχρη,  
το ποδάρι, τα παρούδια, τή  
σπάδη και το σταβάρι. Στην άκρη  
του σταβαριού βάζαμε ένα καρφί  
να πιάνη με το καρφί αυτό το σταβά-

ρι στα γούρα που είχε ο θυ-  
γὸς ναί να βέρνι τὸ ἀγέρι.

Ὁ θυγὸς εἶχε εἰς τὰδε μιά αἰψη  
δυσὲς τρύπες ἀπὸ ὅπου ἐπερνούσα-  
με τὰ ζευγιά. Τὰ ζευγιά ἦσαν  
καὶ αὐτὰ ἀπὸ ζύγο καὶ εὐὸ ἰπάνω  
μέρος ἦσαν πρὸ χοντρά για να  
μὴ βγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὶς τρύπες  
τοῦ θυγοῦ. Ἀπὸ τὸ ἀποιδῶν μέρος  
ἦσαν εἰσινυτά καὶ τὰ δέναιε  
κὶ σπάγχο. Στὴ μέση ὁ θυγὸς εἶ-  
χε εἰς αὐτὸ ὅπου ἀφαινοῦν  
τὰ γούρα. Για να φτιάξουμε τὸ  
θυγὸ καὶ τὸ ἀγέρι κοραζομασε  
πορὸ γιατί δὲν εἶχαμε ἰρραζιά  
ὡς σήμερα. Εἶχαμε σιπάρνι,  
ἀρίδι, βάρνα, ζυγοφά καὶ σφίγα.  
Μόνο τὰ γούρα ποὺ μᾶς ἔβαναν  
οἱ καρμιάδες. Μᾶς ἔβαναν  
βέβαια καὶ τὸ γυνὶ ποὺ τὸ βάναιε

επὶ μπροστινὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ  
καὶ ἐκάλυψε χωράφι.

"Ὅταν ἐξεδείωναν τ' ἀναχώματα  
ἄρχιζε ἡ ἐπορά. ἔξεννοῦσαρε  
θίαν πρῶτ' ἀπὸ τὸ ἐπίτι. Τα  
ψευδάστρα τὰ εἶχαμε ἀφίγει ἐπὶ  
χωράφι. ἔπαίρναμε μαζὶ μας τὴ  
βια θίδα, τὸ ἐπόρο, τὸ ἐπο-  
ροαίνουσο καὶ τὸ βόσκοντρι  
βίβαια. Μαζὶ μας εἶχαμε καὶ  
βοῦδο ὅπως ἐπλάττε. Ποτὺ γίγες  
φορτὶ καὶ χάνες ποταμοῦ ἐπὶ  
ὁ βοῦδος ἦταν ἐργάτης καὶ ἡ  
τὸ ψευδί ἐπορῶσε ἢ ἐκάλυ-  
ριζε καὶ γυρόσκαζε. Τὸ περι-  
εότερο ὅπως ἐγυρόσκαζε γιατί ἦ-  
τανε καὶ τόπος πού δὲν ἐπέρνου-  
σε τὸ ἀγέτρι. Ὅταν ἐκάλυψε ἐπὶ  
χωράφι, ἔξενναμε τὰ βόδια, τὰ δέ-  
ναμε μὲ τὸ ψεύτη (βχοινὶ τοῦ

ὁποῖου τὰ αἶμα ἐδένοντο εἰς τὰ κέ-  
 ρατα τῶν ζώων) καὶ τὰ ἐγέρνα-  
 με τὸ ἕνα δίπλο εἰς ἄλλο. Μὲτὰ  
 τοὺς περνοῦσαί τοι θυγόν. Ὁ  
 κατὰς τῶν (αὐτῶν) περνοῦσε μέγα  
 ἐπὶ θυγιά τὰ ὅποια ἐδέναντε ὑπε-  
 ρα ἀπὸ τὸ κέρω μέρες καὶ ἐπὶ αὐτό.  
 Περνοῦσαί μετὰ τὰ θυγόν. Ἀφού  
 βαίξαι τοι θυγόν ἐγέρνατε ὑπερὰ τὸ  
 ἀγέρι καὶ περνοῦσαί τὴν αἶμα  
 τοῦ σταβαιοῦ μέγα ἐπὶ θυγόν.  
 Ἀφού περνοῦσαί τοι θυγόν ἐπὶ  
 ὄχερι καὶ κέναντε ἐπὶ ὄνομα τοῦ  
 Θεοῦ... Ἐκέναντε ἐπὶ ὄνομα. Ἀφού ἐπὶ  
 θυγόν καὶ καὶ ἐκέναντε ἀγέρι. Ἐκέρ-  
 ναντε ἀπὸ ὄνομα. Ἐκέναντε τὰ χρόνια  
 (1890-1935) δὲν ἀγέριναί τοιο καὶ  
 καὶ τὸν ἐκέρναι, μέγα καὶ περνοῦσε  
 τὸ ἀγέρι. Ἐκέρναι καὶ καὶ ἐκέναντε  
 δα ποτὲς φορὲς. Ἐκέναντε κατὰ κέρω.



Στὰ πονηρὰ καρδιά σου ἔβαν-  
με καὶ γὰρ ποτὲ (κόποιο).  
Ἡ θιοβασιζέματα ἔχαιρναμε  
ἐν τῷ χωρίῳ . . . .

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

## Β' Ὁ Θερσιβιός

Τὸν Ἰούνιο ἀρχίζει ὁ Θερσιβιός.  
 Πρῶτα βγαίνει τὰ μαχρὰ κατα  
 (νοσητὰ, γαυρὰ) καὶ τοὺς ἀρα-  
 υδούς. Ἔπειτα τὰ υφιδάρια, βιτά-  
 ρια, τὰ ἔδεις (βρώμη). Τὰ μικρὰ  
 επαρκέια τὰ βγαίνει μετὰ τὰ χέ-  
 ρια μας καὶ τὰ μεχαρότερα μετὰ τὸ  
 τρανάνι. Τὰ τρανάνια καὶ τὰ  
 ἔστιαχναν οἱ χαρταδές, ἔχανε  
 σκῆψον ζυγνὸν χέρι. Ἡ νοσητὴν  
 ἦταν ἴβια (δραχμή) μόνο τῶρα  
 λευκοτάτα (1940) ἔφεραν μερικοὶ  
 ἄνθρωποι ποὺ εἶχαν νόση ὅπως τὸ βάρ-  
 ανα (ὁδοντωτὴ).

Ἐδέρριζαν τὸ περισσότερο οἱ γυναῖκες.  
 Οἱ ἄνδρες σπάνια. Τὸ καθεπιδόμα  
 τὸ ἔδεται μετὰ χῆς. Ἐννοοῖ τὰ  
 σάχνα ποὺ ἔδέρριζαν καὶ μετὰ ἔνατι-

Όταν ἐπὶ τοῦ ἰδάκου), Ἄνδρ' ἐγὼ  
 ἴδιο πιάσμα ἐδέξαμε 4-5 ἄλλα  
 πιάσματα. Τὰ περῶνατε ἀνέ-  
 ραν αἶρας. Ἄμα κἀνάμε πορρὰ  
 πιάσματα ἀρχίζατε ὅτε νὰ δε-  
 μαδιαῖστε. Ἕνας ἐκουβαζοῦσε  
 τὰ πιάσματα καὶ ὁ ἄλλος τὰ  
 ἐκαιροποιοῦσε ἐνὶ χερσὶν.  
 Τὰ χερσὶν τὰ δένει με δέμα-  
 ριὰ πού κἀνάμε ἀπὸ κλαδί  
 ἢ ἀπὸ μεχάρι ἀπὸ ἐπὶ στῆρι.  
 Ἄκου δένει ὅσα τὰ καλά κἀ-  
 νομεριούσατε τὰ χερσὶν τὴν  
 ἴσσην ἐνὶ χερσὶν γιὰ νὰ μποροῦ-  
 με νὰ τὰ φορτώσῃτε καὶ νὰ τὰ κο-  
 βαρῆσῃτε ἐνὶ ἀγῶνι. Ἄν εἶχατε  
 ὕρα τὰ κοβαζοῦσατε ἀπὸ ὧς, διαφο-  
 ρεῖν τὴν ἄλλην ἡμέραν.  
 Μεχάρις ὡς τὸ δένει. Ἐφ' οὗ δέ-  
 ρεῖς ἢ περιόριες δὲν ἐβάνατε.

Καθαίρει ἐδέρριζε καὶ τὰ δυνά του.  
 Καρφιά γορὰ ἐτύχαινε καὶ βάθρ  
 ιανεὶς δερμάτις ἢ δερμάτινες ἀγχοῖ  
 ἀπὸ τὸ ἴδιον τὸ χωρίον του.  
 Ἀπὸ ξένο τόπον δὲν ἐρχόταν γιατί  
 οἱ ἐσθονεὶς μας ἦτανε πορὸ γίγας.  
 Μερούατο ἐνὶ τῇ τῆς ἐποχῆς  
 ἐνηγέρωνες μὲν δραχτὴ, ἐπαί-  
 ζες ὅπως κινεῖται μὲν τὸ ἐπὶ καὶ  
 θράδι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ



## Γ' Αθωνιεύς

Από τὸ χωράφι ἐπηγαίναμε τὰ στα-  
 χνα ὅπως ἦταν δεμένα εἰς χερσόβο-  
 ρα ἐπὶ ἀγώνι καὶ τὰ ἑτοποδο-  
 ροῦσθε ἐγὼ θ ἡ μ ω ν εἰ τὸ ἕνα  
 ἐπάνω ἐπὶ ἄλλο. Τὸ ἀγώνι ἦταν  
 ἕνας γάμος χωματένιος ἐπορ-  
 χυγός καὶ γύρω γύρω εἶχε περιο-  
 ρισθῇ μὲ πηλὸν 40 πότους ἐπὶ  
 ὕψος. Τὸ ἐπιδείχναμε ὅπου ἔσπε-  
 ρομε ἀέρας γὰρ νὰ μᾶς μάχωνται  
 πρὸ νὰ γίγνεσθαι. Ὁ πάτος ἦταν  
 ἴσιος καὶ τὸν ἐστρώναμε προτοῦ  
 νὰ ἀρχίσῃ τὸ ἀγώνισμα ἀφ' ὧ πρώ-  
 τα τὸν ἐκαθαρίζαμε - μὲ βοῦζαί  
 (κὺπρος βοδιῶν), γῶμα καὶ ἄλλε-  
 ρα γὰρ νὰ μὴν ἀνακατεύεται τὸ γῶ-  
 μα μὲ τὸν καρπὸ. Καθαεῖς εἶχε  
 καὶ τὸ διπλὸν τοῦ ἀγώνι, ἐπανίως ἐπὶ

γανει ο' ἄλλο ἀγώνι ν' ἀγωνίζη.  
 Ἀρχίζατε ν' ἀγωνίζουτε ἀπο  
 τὸν 'Ιούλιο καὶ γράνατε ὡς τὸν  
 Ἀύγουστο. Ἀπὸ τὴν προηγουμέ-  
 νη ἐστρώνατε τὸ ἀγώνι. Ἐρίχνα-  
 τε ὅσα χιρόβορα καταλαβαίνατε  
 πὺς χρειαζόταν γιὰ τὸ ἐστρώσιμο  
 μέσα εἰς ἀγώνι. ἤρτυπούσατε με-  
 τὰ τὰ δεμάτια τοὺς μετὰ βίρα  
 χοντρή ἢ μετὰ ἄλλο, τὰ χρό-  
 βορα ἐμπούσατε καὶ μετὰ τὰ χέρια  
 καὶ τὰ ἀγώνια εἰς ὅμοιο πλά-  
 τοῦ ἀγωνιστοῦ. Ἀὐτὸ μπορούσε νὰ  
 γίνη καὶ τὴν ἴδια μέρα ποὺ εἰς  
 ἀγωνίζατε.

Ἀγωνίζατε μετὰ τῶα. Ἐπηγαίνατε  
 εἰς ἀγώνι ἅμα ἐβήσανε ο' ἡγίος  
 νὰ μεταδοῦν τὰ σταίχια. (10<sup>η</sup> ηρωί-  
 νή περίου). Ἐτὰ τῶα ἐβάστατε  
 κουρίδες γιὰ νὰ τὴν τρῶνε

τὰ σπλάχνα. Μετὰ τὰ ἀγυιδια-  
 ζαίε (ἔνοσι πῶς ἔσαναν θυγατέρες)  
 Τυχὸ δὲν τῶν ἐβάσταε. καὶ ἀρχί-  
 ζαίε τὸ ἀγώνισμα. Ἐνας ἀνορθου-  
 δοῦσε τὰ ζῶα. Τὰ σπλάχνα ἀγωνι-  
 ζότανε μὲ τὸ πάτωμα τῶν ζῶων.  
 Ὅταν γινότανε τὰ σπλάχνα πού πα-  
 τοῦσαν τὰ ζῶα πετόσασκε μὲ τὸ  
 χιτὼν καὶ τὴν ἀγυα ἐπὶ πόδια τους.  
 Ἄμα γινότανε καὶ τὰ ἀγυα. ἔτσι  
 κίναρε τὴν ἡμέρα 4-5 6 ὥρες πᾶς.  
 Ἄμα τὰ ἀγυα ἐβάραι βουδούσε  
 καὶ ὁ καιρός. Προβέχασκε τὰ ζῶ-  
 α ἐπὶ τὸ ἀγώνισμα. Ὅταν ἔσαναν 30-40  
 ὥρες τὰ χυρίζαίε ἀπὸ τὸ ἀγ-  
 ρὸ μῆρος. Ἄγυα καὶ ὁ ἀγωνιστὴς  
 δὲν μπορούσε νὰ εἶναι συνέχεια ὁ  
 ἴδιος. Ἄμα ἔσανε τὴ δούρα  
 του ἔγειρε καὶ ἐπὶ δόρυ του ἐπύχαι-  
 νε ἀγυα. Ὅταν ἐπεθετώνασε τὸ

καὶ θαλα, ἀπὸ ὅθι τὸν πάτο  
 τοῦ ἀθωνιοῦ τὸ μαζεύατε καὶ  
 ἐβρένατε θ α ρ ί . Στὸ θαλὶ  
 ἐπάνω ἐβάβατε ἓνα ἀχχέγα-  
 μο (ὡς παρόμοιο μὲν βρώμην)  
 γιὰ νὰ μᾶς δρίχνῃ ἀπὸ τοῦ ἐρ-  
 χεται ὁ αἶρας. Αὐτὸν τὸν ἐχέγα-  
 με καὶ ὁ χερο. Μετὰ ἐδρίχνου-  
 βάμε. Τὸ δρίχνισμα τὸ ἐκάναμε  
 μὲ τὸ δρίναι. Πότε ἐδρίχνου-  
 σε ὁ ἀνδρας καὶ πότε ὁ ἀνδρας  
 καὶ ἡ γυναῖκα. Πρὸς τὸ τίθον ἐδρί-  
 χνούσε ὁ ἀνδρας καὶ ἡ γυναῖκα  
 ἐπαράδερνε (ἐβκαύπιζε). Τὰ πλο-  
 χοντρά κοντὺ θια τοῦ δέν μπο-  
 ροῦσε νὰ τὰ πάρῃ ὁ αἶρας, τὰ ξεχω-  
 ρίζατε ἀπὸ τὸν καρπὸ μὲ τὰ βό-  
 θιστρα τοῦ ὁ πάτος τοῦ ἦταν ἀπὸ  
 προβιά φτιαχμένος καὶ εἶχε φρυά-  
 γες ἐτροχχουδές ζυῖνες. Ἐχρησιμο-



ποιοῦσαί καὶ τὸ κέκλινο γὰρ  
 καὶ χωρίσῃς τὸν καρπὸ ἀπὸ  
 τὰ χόρτα, τὴν πέτρα καὶ τὰ  
 αἶθρα ἀχρεῖα πράγματα. Τὰ αὐ-  
 τήγια δὲν τὰ ἐπετούσαί αἶθρα τὰ  
 ἔρεκον τυγίζατε (ἐννοεῖ τὸν  
 ἐν δευτέρου ἀγωνισμόν), Στὸ  
 τέλος ἐνάνατε τὸν καρπὸ σωρό.  
 Στὸ σωρὸ ἐνάνατε σταυρὸ καὶ ἐν  
 μέσῳ ἐβάστατε τὴν παρὰ μὴ. Με-  
 τὰ ἐνάνατε τὸ σταυρὸ σας, ἐπι-  
 ἀνατε μετὰ τὸ χέρι σας καρπὸ τὸν  
 φησὺν καὶ τὸν ἐπετούσατε  
 ἐν τὴν παρὰ μὴ. Ἡ παρὰ μὴ  
 βέβαια ἦσαν καρπὸ μὴ τὸ  
 χέρι μετὰ τὸν καρπὸ. Βάστατε με-  
 τὰ τὸν καρπὸ εἰς τρεῖς βάρια καὶ  
 εἰς τὸ ἐπί. Ἀπὸ τὸν καρπὸ  
 αὐτό, προτοῦ τὸν πᾶσι εἰς τὸ ἐπί,  
 ἐπηρῶνατε φόρο εἰς τοὺς φουκατὰς ἡδὲς.

τόν ἐμετρούσατε μὲ νόμισμα.  
Κάθε νόμισμα ἔβαλε ἴσατε 15  
δινάρους καὶ θάρρῳ πῶς ἔπαιρνε  
ἀπὸ δέμα μίαν.

### Παρατήρησις :

1. Π α θ α μ η : ξύγινον ἔργασί-  
ον παρόμοιον μὲ τὸ θυσάρι τοῦ  
φούρνου ἀλλὰ μὲ μικρότερον κον-  
τάρι τὸ ὁποῖον ἐκρηθιτοποιεῖ-  
το μετὰ τὸ ξρῖμα, ὅταν πιά-  
σῃ ἀπὸ τοῦ ἔργου εἴχῃ σχεδὸν ἀποχωρή-  
σῃ ἀπὸ τὸ ἀχυρόν.

Τὰ προαναφερθέντα εἰσέλθοντα τὰ  
ἀγορῶντα τὴν ἐποράν, τὸν θερι-  
ερόν καὶ τὸν ἀγωνισμὸν συνεξέ-  
χθησαν εἰς τὸ χωρίον Σκαζω-  
τὴ - Σφακίων.

Πηροφορητής : Ἰωσήφ Φαρανά-

16

της επαγγελματίας γεωργοποίησης.

Συμφοχέως: Γεώργιος Παπαδά-  
κης διότιος Σκαθωτής - Σφα-  
κίων - Κρήτης.

Η συμφοχή αυτή έγινε από  
1<sup>η</sup> <sup>91</sup> έως 15<sup>η</sup> Φεβρουαρίου 1969.



ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ